

ДОЛБООРДУН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ

Бул долбоор Кызыл-Жар кичи шаарчасынын элинин БУУнун чөлгө айлануудан жана ратификациялануудан алдын алуу конвенциясынын аткарылуусуна салымын кошот.

Долбоорду ишке ашыруу демилгеси, биргеликте пландаштыруу, көйгөйлүү маселелерди чечүү жана экологиялык кырдаалды жакшыртууга коюлган жыйынтыктарга жетишүүгө түрткү берет.

Долбоордун алкагында эксперт – биологдорду тартуу жана тажрыйба алмаштыруу, жергиликтүү мектеп мугалимдеринин өсүү мүмкүнчүлүгүн өстүрүүгө жардам берет.

Жаштарды бул долбоорго тартуу, жаштарга деградацияга учураган жер кыртышын сактап калуу максатында жапайы өсүмдүктөрдүн уруктарын чогултуу жана себүү тажрыйбасын үйрөтөт. Андан сырткары аларга биоиндикация жана айлана чөйрөнүн экологиялык абалына баа берүүгө үйрөтөт.

ДОЛБООРДУН ӨНӨКТӨШТӨРҮ

- Кызыл-Жар кичи шаарча Аймактык Башкармалыгы
- Таш-Көмүр шаардык кеңеши
- Таш-Көмүр шаардык мэриясы

Буклет Глобалдык Экологиялык Фондунун / чакан гранттар программасынын негизинде, ПРООНдун үч аткаруучу агенттиги ГЭФ: ПРООН, ЮНЕП, Бүткүл Дүйнөлүк Банк жана ОППРООНдун атынан, Коомдук Уюм "Чинтамани" тарабынан чыгарылды.

ДОЛБООР
“Жалал-Абад областына караштуу, Кызыл-Жар 12 кичи шаарчасына жакын жайгашкан, уран калдыктары бар, деградацияга учураган жерди бадал дарактарын отургузуу аркылуу сактап калуу”

2013-жыл

2007-жылы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 09.04.2007-жылдагы №15-50/268 – тапшырмасын аткаруу үчүн ведомстволор аралык комиссиясы, ӨКМнин 31.05.2007 – жылдагы №348 буйругунун негизинде, Таш-Көмүр шаарына караштуу Кызыл-Жар кичи шаарчасында жайгашкан уран калдыктарына жана шахтаны изилдөө жүргүзгөн.

Жыйынтыгында радиациялык өлчөмдөр локалдык бөлүктөн башка жери көрсөтүлгөн өлчөмдөн ашпайт. Ошого карабастан мурунку уран кени чыккан шахтага тийиштүү жерлерде жердин жылышы байкалат жана мал жандыктардын ал жакта жайылып жүрүшүнөн өсүмдүк өсүүчү жер катмары тебеленип бузулган. Өсүмдүк бадалдар жана дарактар өтө аз өлчөмдө. Ошол себептен жай мезгилинде жашоочуларга бул участкадан учкан чан бөлүкчөлөрү каптап жашоочулар үчүн чоң көйгөй жаратат. Уран калдыктары жайгашкан шахта участкасы 1 ГА түзөт жана Кызыл-Жар кичи шаарчасынын түндүк тарабында шаарчадан 700 метр алыс аралыкта жайгашкан. Ал эми кен кампасы жашоочулардын шаарчасынан 200 метр алыс жайгашкан.

Азыркы убакта ошол уран калдыктары бар жер участкасы коргондолбогон абалда жана мал жандыктарын ал жерге жайбоого тыюу салган жазуу белгилери коюлбаган. Ошол себептүү Кызыл – Жар кичи шаарчасына жакын жайгашкан уран калдыктары сакталган жердин катмарын калыбына келтирүү көйгөйлүү маселеси өтө курч.

ДОЛБООРДУН ИДЕЯСЫ

Долбоордун идеясы 1 гектар деградацияга учураган жерди коргондоо жолу аркылуу жана бадал өсүмдүктөрүн отургузуу аркылуу калыбына келтирүү.

Долбоордун алкагында Кызыл- Жар кичи шаарчасына жакын жайгашкан уран калдыктары жайгашкан 1 гектар жерди темир тор менен коргондоп, бадал дарактары отургузулат. Коргон ошол аймакты мал жандыктардын келип тебелеп жер кыртышынын бузулушунан сактайт жана бадалдарактары жер кыртышын калыбына келтирет. Коргондун айланасына аймактын өзгөчө экендигин билдирген атайын белгилер коюлат. Бул участок мурунку уран шахтасынын орду болгондуктан жерди калыбына келтирүү жана аны бекемдөө, деградацияга учураган жердин чандары радиациялык өлчөмдөрдүн (МЭД) 20 дан 210 мкР/ч), Кызыл-Жар кичи шаарчасынын элине зыян алып келүүдөн сактайт.

ДОЛБООРДУН МАКСАТЫ

Жалал-Абад областынын Кызыл-Жар кичи шаарчасына жакын жайгашкан деградацияга учураган жердин катмарын калыбына келтирип жана ошол жерге жергиликтүү кызыл китепке кирген бадал дарактарын отургузуу.

ДОЛБООРДУН НЕГИЗГИ ТАПШЫРМАЛАРЫ

1 Кен көчкүсүнүн үстүндө жайгашкан деградация учураган 1 гектар жерди коргондоо жана айланасына өзгөчөлөнгөн жер экендигин билдирген жазуу белгилерин коюу.

2 Жашоочулар менен жолугушууларды өткөрүп, аларга уран калдыктарынан чыккан жер кыртышынын зыяндуулугу тууралуу маалыматты жеткирүү

3 Жергиликтүү кызыл китепке кирген көчөттөрдө алып келип ошол аймакка отургузуу жана өстүрүү. Көчөттөрдү өстүрүп кароо үчүн жашоочулардын арасынан демилгечи топторду түзүү.

4 Мектеп окуучуларына жана жергиликтүү жаштарга биоиндикациялык усулдар менен курчап турган айлана чөйрөнүн экологиялык абалына баа берүүгө, андан сырткары жапайы өсүмдүктөрдүн уруктарын чогултуп, деградацияга учураган участкага себүүнү үйрөтүү

5 Жаштардын курамынан турган экологиялык группа түзүп, аларды жергиликтүү экологиялык абалга мониторинг жүргүзүү үчүн, талаа экологиялык биология лаборатория менен камсыздоо.

6 Жаштардын экологиялык группасынын аткарган иштеринин жыйынтыгы боюнча веб-сайт түзүү.

7 Жергиликтүү экологиялык маселелер жана долбоор жөнүндө буклеттерди иштеп чыгуу.